

AYLIK

ĀİLE EĞİTİM

B Ü L T E N İ

TEMEL EĞİTİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ • ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİ DAİRE BAŞKANLIĞI • TEGG • ARALIK 2023

Ebeveyn
Tutumları

TEMEL EĞİTİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

tegm.meb.gov.tr

@mebtegm

Atatürk Blv. No 98 Milli Eğitim Bakanlığı
Kat 2 Blok A/B ve Kat 5 Blok A Kızılay
Çankaya/ANKARA

Değerli Ailelerimiz,

Erken çocukluk eğitim kademesinde aile eğitimi ve katılımı süreçlerinin sistematik bir biçimde yürütülmesi, anne-babaların çocuk yetiştirme becerilerinin geliştirilmesi ve desteklenmesi için genel müdürlüğümüz tarafından "Aylık Aile Eğitim Bülteni" hazırlanmıştır.

Aile üyelerine yönelik öğrenci psikolojisi, etkinlikler, eğitimler, öneriler ve daha fazlasını bulabileceğiniz bültenimizin faydalı olması dileğiyle...

Prof. Dr. Zarife SEÇER
Temel Eğitim Genel Müdürü

Çocukların maruz kaldığı beden dilini, jest ve mimikleri kapsayan tüm rutin alışkanlıklar ve davranışlar anne-baba ya da aile tutumları olarak ifade edilebilir. Bu tutumlar şöyle sıralanabilir:

Otoriter Tutum

Bu tutumu benimseyen anne babalar aşırı kontrollüdür. Çocuğun gelişim düzeyini ve isteklerini dikkate almadan, çocuğun kendilerinin uygun gördüğü gibi davranmalarını isterler. Ailenin istediği davranışlar yerine getirilmediğinde çocuk cezalandırılır. Bu tutuma sahip ailelerde yetişen çocuklar daha itaatkâr veya saldırgan olma eğiliminde olabilirler.

İlgisiz Tutum

İlgisiz anne-babalar çocuğun isteklerine karşı herhangi bir sınırlama getirmezler. Çocuklarını önemsemezler ve gereksinimlere karşı kayıtsız davranırlar. Bu ailelerde yetişen çocuklar zamanla olumsuz davranışlar göstermeye başlarlar. Bu tutuma sahip ailelerin çocukları, saldırgan, iletişim sorunları yaşayan ve öz güveni düşük bireyler olabilirler.

Aşırı İzin Verici Tutum

İzin verici tutuma sahip ailelerde disiplin nadiren uygulanır. Çocuğun böyle bir ortamda yetiştirilmesi onun daha bağımlı birey olmasına ve sosyal açıdan daha az sorumluluk almasına neden olabilir. Bu tutumla yetişen çocuklar sosyal gelişim ve öz denetim konusunda daha fazla sorun yaşarlar. Aşırı izin verici tutuma sahip ailelerde yetişen çocuklar doğruyu yanlış ayırt etmede sorun yaşayan bireyler olabilirler.

Aşırı Koruyucu Tutum

Koruyucu tutuma sahip aileler, çocuklarını aşırı derecede korur ve kontrol ederler. Çocukların yapabileceği pek çok şey, anne baba tarafından yapılır. Bu şekilde çocukların kendi deneyimleri yoluyla öğrenmeleri engellenir. Koruyucu tutum altında yetişen çocuklar kendini savunamayan, karar verme becerileri gelişmemiş ve kendi işini yapamayan kişiliğe sahip olabilirler.

Tutarsız Tutum

Çocuğun yaşadığı toplum içinde onaylanan ve onaylanmayan davranışları öğrenmesi gerekir. Tutarsız tutumu benimseyen ailelerde onaylanan davranışın ne olduğu çocuk tarafından anlaşılmadığı için sorun yaşanır. Aynı ailenin üyesi olan diğer çocuklara ebeveynler farklı tepkiler vermektedir. Büyük çocuk için farklı, küçük çocuk için farklı ya da kız çocuk için farklı, erkek çocuk için farklı uygulamalar çocuğun kişilik gelişimini olumsuz yönde etkileyebilir. Bu tutuma sahip ailelerde yetişen çocuklar, karar vermekte zorlanan, diğer insanlara güven duyamayan, dengesiz, tutarsız, aşırı isyankâr ya da boyun eğen bireyler olarak yetişebilirler.

Mükemmeliyetçi Tutum

Bu tutuma sahip anne babalar, yaşantıları boyunca ulaşamadıkları amaçlara kendi çocuklarının potansiyellerine bakmadan ulaşmalarını beklerler. Çocuklarından beklentileri yüksektir ve çocuklarının hata yapmalarını kabullenemezler. Mükemmeliyetçi tutuma sahip ailelerde yetişen çocuklar, bu ağır beklentiler nedeniyle sağlıklı bir kişilik geliştiremeyebilirler. Bu çocuklar hayatlarında hep başarıya yönelik çaba sarf ederler fakat istedikleri seviyeye ulaşamadıklarında hayal kırıklığı yaşarlar. Ailesinin beklentilerini bir türlü karşılayamayan çocuk değersiz ve başarısız olduğunu düşünür.

Demokratik Tutum

Anne-baba tutumları arasında en sağlıklı olanın bu tutum olduğu söylenebilir. Anne babalar çocuklarına yönelik anlayışlı, güven verici ve destekleyici yaklaşımı benimser; onlara sıcak davranır, koşulsuz saygı ve sevgi gösterirler. Çocukların her durumda düşüncelerini belirtmelerini ve paylaşımlarını desteklerler. Anne babaların davranışları birbiriyle tutarlı ve karardır. Demokratik tutuma sahip anne babalar her çocuğun kendine özgü bir gelişim kapasitesi olduğunu bilir ve ona uygun davranırlar. Bu tutuma sahip ailede yetişen çocuklar kendine güvenen, uyumlu, yaratıcı, bağımsız, sorumluluk sahibi, insanlara güvenebilen ve sevilen bireyler olarak yetişirler.

Ailelere Öneriler

Ruhsal ve sosyal açıdan sağlıklı bireyler yetiştirmeleri için ailelerin çocuklarına yönelik davranışlarında dikkat etmesi gereken noktalar şu şekilde özetlenebilir:

1 Çocuklar kimse ile kıyaslanmamalıdır. Örneğin "Ablan ne kadar temiz, sen niye bu kadar üstünü kirletiyorsun?" ya da "Arkadaşın Ezgi çok düzenli ama sen dağınıksın" şeklinde yapılan kıyaslamalar çocuğun benlik algısını olumsuz yönde etkileyebilir.

2 Çocuk koşulsuz sevilmelidir. Anne ve babanın sevgisi bir koşula bağlı olmamalıdır. "Şu davranışı yaparsan seni severim, şunu yapmazsan seni sevmem." şeklindeki ifadeler veya davranışlar çocuğun ruh sağlığını olumsuz yönde etkiler.

3 Çocuğun olumsuz davranışları yerine olumlu davranışları ön plana çıkarılmalıdır. Örneğin yatağını veya oyuncaklarını dağınık bıraktığı günler yerine topladığı günler vurgulanmalıdır.

4 Çocuklara birer birey olarak saygı gösterilmelidir. Anne-babalar çocuklarını, kendilerinin küçük bir kopyası olarak düşünmemeli ve onların farklı kişilik özelliklerine sahip olduğunu kabul etmelidir.

5 Çocuğun duygularını rahatlıkla ifade edebileceği ortamlar sağlanmalıdır. Çocuğun duygularını açıkça ifade etmesi için sakin bir ortamda onu cesaretlendirmeli ve ondan sabırla konuşması beklenmelidir. Yaşadıklarına duyarlı olunmalı ve hisleri paylaşılmalıdır. Günlük yaşamda "Bugün çok mutlu görünüyorsun." gibi duygularını isimlendirebileceği cümleler kurulmalıdır.

Çocuklara, gelişim düzeylerine uygun kurallar konulmalıdır. Kuralların gerekçeleri açıklanmalıdır. Örneğin "Yemeğini bitirmelisin çünkü iyi beslenmek bizi hastalıktan korur." gibi...

Çocuklara günlük yaşamda, karar verme davranışı kazanabilmeleri için uygun ortamlar sağlanmalıdır. Örneğin okunacak kitaba, o gün pişecek yemeğe, birlikte gezilecek yerlere çocukla birlikte karar verilmelidir. Çocuğun verdiği kararların sonuçları üzerine birlikte konuşulmalıdır.

Çocukların günlük yaşamlarında problem çözme becerileri geliştirmeleri desteklenmelidir. Örneğin iki kardeş aynı oyuncakla oynamak için kavga ettiklerinde "İkiniz de bununla oynamak istiyorsunuz ama bir oyuncak var, ne yapabiliriz?" deyip çözüm bulmaya teşvik edilmelidir. "Önce sırayla sonra birlikte oynayabilirsiniz." gibi tavsiyeler sunulmalıdır.

Aile bireyleri tarafından çocuklara kendi evlerinde rahat ve mutlu hissedebilecekleri ortamlar sağlanmalıdır.

Aileler çocuklarına nitelikli zaman ayırmalıdır. Ayrılan zamanın niceliği değil niteliği önemlidir. Çocuğun sadece yanında bulunmak yeterli değildir. Önemli olan onunla göz teması kurarak, sohbet ederek ve gelişimlerini destekleyecek etkinlikler yaparak vakit geçirmektir.

Çocuğa gelişimine uygun etkinliklerde bağımsız davranış göstermesi fırsatı sunulmalıdır. Çocukların karşılaştığı problemlerde aileler tarafından çözüm yolu sunmak yerine, çocuğun problemin üstesinden gelmesine fırsat verilmelidir. Çocuğun evde yaşına uygun sorumlulukları olmalı ve onları bağımsız olarak kendisi yapmalıdır. Örneğin çocuk masa örtüsünü sererken başta düzgün seremese de çabası takdir edilmelidir.

Çocuklara gelişimlerine uygun sorumluluk verilmelidir. Örneğin akşam yemeği için masa hazırlamada çocuktan peçeteleri yerleştirilmesi veya masa örtüsünü sermede yardım etmesi istenebilir.

6

7

8

9

10

11

12

7

TEMEL EĞİTİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

tegm.meb.gov.tr

@mebtegm

Atatürk Blv. No 98 Milli Eğitim Bakanlığı
Kat 2 Blok A/B ve Kat 5 Blok A Kızılay
Çankaya/ANKARA